

Юлія МАЙСТРЕНКО

кандидат політичних наук, доцент

Одеський національний університет імені І. І Мечникова

м. Одеса, Україна

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-7306-756X>

УКРАЇНО-ГРУЗИНСЬКІ ВІДНОСИНИ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАРАДИПЛОМАТІЇ

Сучасний етап взаємодії між державами характеризується появою нових форм дипломатії, таких, як публічна дипломатія, дипломатія відомих людей, е-дипломатія та інші види. У процесі становлення «нової дипломатії» активно розвивається парадипломатія, як комплекс зовнішніх відносин між країнами на регіональному та місцевому рівнях. Парадипломатія не може стати альтернативою урядовим ініціативам та міждержавним зв'язкам, але здатна посилити їх [1, с. 14].

В Україні розширюється вплив місцевих громад на політику, звісно, цей процес має своє відображення і в провадженні зовнішньої політики, тож з кожним роком парадипломатія стає дедалі впливовішим інструментом.

Розробник терміну «парадипломатія» І. Духачек відзначив, що субнаціональна влада задля імплементації власної політики може залучати ряд механізмів взаємодії: відкриття постійних представництв регіонів, ділові поїздки за кордон, участь у конференціях представників місцевих органів влади, проведення бізнес-форумів [8]. Д. Еньєді припустив, що розвиток тривалих зовнішніх відносин міста є запорукою його зростання. Однією з форм тривалої зовнішньої співпраці є партнерство між містами-побратимами, частково засноване на географічній близькості, яке існувало в попередні періоди історії, але широкого поширення здобуло після Другої світової війни, у 1950-х роках XX ст. [9, р. 5].

Термін «місто побратим» передбачає офіційну та довгострокову співпрацю між двома муніципалітетами в різних країнах. Партнерські угоди про «побратимство» або «міста-побратими» зазвичай формуються з подібним рівнем територіальної одиниці в «дружній країні» [9, р. 6]. За словами Хартл, це низові ініціативи між містами/муніципалітетами, які базуються на спільно розробленій угоді про співпрацю. Виникло кілька назв для побратимства поселень у різних формах, таких як: міста-побратими, міста-дружби, міста-партнери.

Суть співпраці залишається однаковою всюди [9, р. 6]. Кооперація між містами за принципом «побратимства» (відносин «town twinnings» або «City-to-City» або C2C) як форма співробітництва розвивається на основі укладених юридичних чи соціальних угод між двома географічно та політично різними населеними пунктами з метою розвитку культурних та комерційних зв'язків, які можуть виходити на міжнародний рівень та перетворюватись на елемент двосторонніх міждержавних відносин [2, с. 31]. Процес розвитку системи міст побратимів знайшов підтримку і з боку міжнародних організацій: ООН, ЄС, Рада Європейських муніципалітетів, Організація об'єднаних міст [2, с. 32].

Протягом багатьох сторіччь міста відігравали роль провідних центрів еволюції. Саме в містах зосереджувався розвиток політики, релігії, економіки, технологій, усіх наук та мистецтв зосереджений [2, с. 28].

Загалом, на сучасному етапі продовжує зростати роль та вплив міст, як культурних, економічних, політичних та наукових центрів на глобальному рівні. Разом з тим сучасні міста відчувають міграційний тиск, високий рівень забруднення навколишнього середовища, проблеми соціальної нерівності. В Європі частка міського населення складає вже більше 70%; великі міста споживають близько 75% усієї електроенергії, що виробляється у світі та роблять 80% усіх викидів в атмосферу [1, с. 15]. Розвиток взаємодії між містами країн Західної Європи активізувався в XX столітті, пізніше до цього процесу долучились країни постсоціалістичного та пострадянського простору, до яких, власне, і відноситься Україна та Грузія.

В процесі децентралізації, міста та регіони шукають партнерів для співробітництва. Особливої уваги заслуговує процес формування відносин на рівні «місто-місто», відносини між містами побратимами. Слід відзначити, що Україна формує широку мережу міст побратимів [1, с. 15].

Україна активно встановлює та розвиває зв'язки з локальними суб'єктами відповідних рівнів в інших країнах. Особливого значення такі відносини набули з початком повномасштабного вторгнення. Україна має сотні міст побратимів з усіх континентів, до прикладу лише Одеса активно співпрацює з такими містами: Александрія (Єгипет), Балтимор (США), Ванкувер (Канада), Варна (Болгарія), Генуя (Італія), Єреван (Вірменія), Йокогама (Японія), Колката (Індія), Кишинев (Молдова), Констанца (Румунія), Ліверпуль (Великобританія), Лодзь (Польща), Марсель (Франція), Нікосія (Кіпр), Оулу (Фінляндія), Пірей (Греція), Регенсбург (Німеччина), Сегед (Угорщина), Спліт (Хорватія), Стамбул (Туреччина), Хайфа (Ізраїль), Циндао (Китай) (Міжнародне співробітництво. Міста-побратими). Міста побратими стали справжньою підтримкою для своїх партнерів: гуманітарна допомога, розміщення біженців закордоном [3].

Відносини між Україною та Грузією розвиваються у досить складних умовах: дезінтеграція радянського союзу, становлення незалежності, пошук векторів зовнішньої політики, внутрішньополітичний розвиток, зовнішня агресія. Історія становлення держав є досить схожою. Формування зовнішньої політики країн залежить від політичних поглядів лідерів країн. Україна та Грузія приєднались до Східного партнерства, країни мали не лише спільний вектор зовнішньої політики, але й дружні відносини на двосторонньому рівні.

Важливим інструментом формування двосторонніх відносин була парадипломатія.

Якщо вести мову про формування двосторонніх відносин на рівні міських взаємин, то слід брати до уваги період незалежності двох країн. На сучасному етапі можна відзначити, що Грузії та Україна має близько 30 міст побратимів. В 2013 році Міський голова Львова А. Садовий та мер Тбілісі Г. Угулава підписали угоду про співробітництво між двома містами. Угода передбачала співробітництво в культурній, науковій, освітній та економічній сферах [6]. Львів став містом побратимом Кутаїсі в 2002 році. Під час зустрічі мерів двох міст було також означено план дій щодо актуалізації та наповнення реальним змістом відносини на рівні міст.

Прикладом взаємодії між країнами на рівні міст можуть бути різні локальні заходи. Так, до заходів у рамках святкування Дня міста Кутаїсі (3-4 травня 2019 року) долучились представники міст-побратимів з України – Харкова, Дніпра, Львова, Сум та Миколаєва [7]. Батумі – місто-побратим Миколаєва (з 1995), Ялти (з 2008), Тернополя (з 2011), Донецька (з 2013), Умані (з 2018), місто-партнер м. Херсона (з 2018). Незважаючи на політичну ситуацію у Грузії, місто Батумі надавало гуманітарну допомогу [4]. За ініціативою української сторони відбулась зустріч Тимчасового повіреного у справах України в Грузії А. Касьянова з мером міста Батумі А. Чіковані на зустрічі обговорювалось питання співробітництва та надання гуманітарної допомоги з Херсоном, Миколаєвом, Тернополем та Уманню [5]. Розвиток взаємин між Україною та Грузією є багатограними та складними. У різні періоди незалежності країн, відносини розвивались з різною інтенсивністю. Розвиток системи міст побратимів є важливим елементом відносин між державами. Такий рівень взаємин особливо важливий для встановлення співробітництва в культурній, економічній та гуманітарній сферах. Особливої актуальності ця взаємодія набула з початком війни та необхідності підтримки України та її населення як в українських містах, так і за кордоном. Грузинські міста побратими надавали відповідну підтримку та допомогу українським партнерам.

Список використаних джерел:

1. Аміров, А.О. (2021) Парадипломатія в зовнішньополітичному виборі України: «П'яте колесо» чи акселератор європейської інтеграції? *Політикус*. Вип.4. С. 14–19.
2. Андрійів, Б.Є. (2022) Міжмуніципальне співробітництво в умовах впровадження стратегії поліцентричного врядування. *Регіональні студії*. № 31. С.27–43.
3. Друг пізнається у війні: скільки побратимів з'явилося в українських міст після 24 лютого (2024). Transparency International Ukraine. URL : <https://transparentcities.in.ua/articles/druh-piznaietsia-u-viini-skilky-pobratymiv-ziavylosia-v-ukrainskykh-mist-pislia-24-liutoho>. (дата звернення: 19.12.2024).

4. Європейські міста-побратими продовжують допомагати українським громадам (2022). Асоціація міст України. URL : <https://auc.org.ua/novyna/evropeyski-mista-pobratymy-prodovzhuyut-dopomagaty-ukrayinskym-gromadam> (дата звернення: 19.12.2024).
5. Зустріч Тимчасового повіреного у справах України в Грузії А.Касьянова з мером міста Батумі А.Чіковані (2022). Посольство України в Грузії. URL : <https://georgia.mfa.gov.ua/news/zustrich-timchasovogo-povirenogo-u-spravah-ukrayini-v-gruziyi-kasyanova-z-merom-mista-batumi-chikovani> (дата звернення: 19.12.2024).
6. Львів та Тбілісі відтепер міста-побратими (2013). Львівська міська рада. URL : <https://city-adm.lviv.ua/news/city/lviv-international/213869-lviv-ta-tbilisi-vidteper-mista-pobratymy> (дата звернення: 19.12.2024).
7. Українські міста-побратими вітають місто Кутаїсі (2019). Посольство України в Грузії. URL : <https://georgia.mfa.gov.ua/news/72254-ukrajinsyki-mista-pobratimi-vitajuty-misto-kutajisi> (дата звернення: 19.12.2024).
8. Keating, M. (2000). Paradiplomacy and regional networking URL : <https://www.forumfed.org/libdocs/ForRelCU01/924-FRCU0105-eu-keating.pdf> (дата звернення: 17.03.2025)
9. Kezai, P. K., Páthy, A. Sister city network's development in Central-Eastern European regional centres (2023). Theoretical and Empirical Researches in Urban Management. Vol. 18. Issue 3. P. 3-26.